

Az óvadék elméleti és gyakorlati kérdései

A kutatás megállapította, hogy az óvadék jogszabályi bevezetése után kérelmek sokasága érkezett a bíróságokhoz, majd sokkal kevesebb eljárásban alkalmazták a jogintézményt. Ennek több oka van: egyrészt a jogszabály pontatlansága, illetve a törvény megszorító értelmezése, másrészt a terheltek rossz szociális helyzete is nehézséget jelent az óvadék alkalmazásánál. A kutatás a jogszabályi módosítások szükségességére hívja fel a jogalkotó figyelmét, ezen belül is hangsúlyozza, hogy ebben a kérdésben nagyobb szerepet kellene az ügyésznek kapnia.

Az óvadék jogintézményét a jogi kultúra és a magyar büntetőjog több évszázada ismeri. Az 1700-as évektől kezdődően számos magyar levéltári feljegyzés tartalmazza, hogy a büntetőügyekben eljáró hatóság az előzetes fogva tartásban lévő terheltet meghatározott összeg (óvadék) letétele ellenében szabadlábra helyezte. Az óvadékot általában egy vagy több kezességet vállaló személy tette le, aki arra vállalt kötelezettséget, hogy a „gyanúsítottat a kívánt napon a bíróság elé állítja, ellenkező esetben maga fizeti meg helyette a bírságot”.¹ A kezes személyének, az iránta táplált bizalomnak így meghatározó szerepe volt. Egyrészt, a hatóság és közte létrejött eljárási viszony talaján támogatta a büntetőeljárás sikerét, másrészt a terheltet a vele kapcsolatos morális kötelék is arra ösztönözte, hogy távollétével ne hátráltassa az eljárás normális menetét. Óvadék letételét az ügyész is engedélyezhette. A szabadon bocsátásnak az engedélyező gyakorta feltételül szabta, hogy a gyanúsított a továbbiakban törvénytisztelő életmódot folytasson. A rendelkezések megfelelnek azoknak a hatályos jogrendben is érvényesülő, egyes kényszerintézkedésekhez fűzött célkitűzéseknek, amelyek a terhelte szökésének, elrejtőzésének és bűnismétlésének a veszélyét kívánják kiküszöbölni, illetve a hatóság előtti megjelenésének garانتálását célozzák.²

¹ Kállay István: Óvadék a 18–19. századi büntető joggyakorlatban. Jogtudományi Közlemény; 1996/9., 375–377. o.

² Uo.

1896-tól a bűnvádi perrendtartás (Bp.) 162–168. §-a – más elnevezés alatt – „biztosíték”-ként jelölve rendelkezett azonos tartalmú eljárásjogi intézményről.³ E szabályok értelmében „az előzetes letartóztatásban vagy vizsgálati fogságban lévő, vagy egyébként fogva tartott személyt szabadlábra kellett helyezni, ha maga vagy helyette más megfelelő biztosítékot adott, és ez – tekintettel a vád tárgyává tett cselekményre és a terhelt személyes körülményeire – megszökését valószínűlenné tette. Biztosítékként elfogadtak készpénzt, értékpapírt vagy jelzáloggal biztosított kötelezettségvállalást.”⁴ Az óvadék, illetve a kezesség természetű büntetőeljárás-jogi intézmény alkalmazását átmenetileg egy 1945-ös kormányrendelet szüntette meg.

Fél évszázad elteltével az 1998-as XIX. tv., az „új Be.” mint a kényszerintézkedések egyik formáját ismét rendszerébe emelte az óvadék jogintézményét, amelynek tényleges bevezetése azonban csak 2003-ban a II. számú törvénnyel történt meg. E törvény a korszak jogalkotási szokásaitól nem idegen módon, az eredeti jogszabályi szöveghez képest már kissé módosított formában határozta meg az óvadék alkalmazásának feltételeit.⁵ A szabályozás főbb tartalmi jellegzetessége, hogy az óvadék, az előzetes letartóztatás alternatívájaként, annak egy meghatározott feltétele esetén, akár közvetlenül a szabadságelvonással járó kényszerintézkedés helyett, akár annak megszüntetése mellett – vagyis azt „kiváltani képes” jogintézményként – jelent meg. Sajátos módon markáns polgári jogi jelleget és a büntetőjogtól és különösen a kényszerintézkedésektől idegen jegyeket is mutatott azzal, hogy alkalmazását a hatóság nem kezdeményezhette. Mértékére a felajánlásra jogosult mintegy „ajánlatot” tett, és ezt a bíróság vagy elfogadta,

3 A biztosíték hatályos jogunknak is része, amely csak annyiban mutat az óvadékkal tartalmi azonosságot, hogy itt is meghatározott pénzösszeg rendelkezésre bocsátása történik meg a jogerős határozat előtt az eljárásban. Ez a pénzösszeg azonban nem a hatóság előtti megjelenést kívánja garantálni, hanem külföldi terheltek hazatávozásának lehetővé tétele mellett a várható büntetés és egyéb vagyoni természetű kötelezettségek végrehajthatóságát kívánja garantálni. Az eltérő rendelkezés miatt alapvetően másképpen alakul a „letett” összeg sorsa is.

4 Bárándy Péter igazságügy-miniszter válasza – írásban benyújtott – országgyűlési képviselői kérdésre. 2002. november 15.

5 A hatálybalépő szöveg nem tartalmazza a közlönyben kihirdetett jogszabály (2) bekezdését.

vagy elutasította. A szabályrendszer ismerte a kvázi „kezes”-i jelenléte, ugyanis a terhelt helyett más is, saját személyében közvetlenül felajánlhatott óvadékot.

Sajnálatosan, de indokoltan a Be. 147. § hatálybalépő szabályai azonnal a jogalkalmazók kritikáját váltották ki. A szabályozás nem volt kellő alaposágú, a jogalkotó ugyanis nem rendezte elegendő körültekintéssel azt a folyamatot, amely a felajánlástól az elbírálásig tart. Tisztázatlan volt egyebek között, hogy a terhelt helyett felajánló más személynek milyen az eljárási szerepe, és van-e jogorvoslati jogosultsága. Az ügyészi jogorvoslati jog terjedelme sem volt kidolgozott az elfogadott óvadék összege vonatkozásában. Kérdés volt továbbá, hogy az óvadékról hozott döntés bírói szakban megszülethet-e tárgyaláson, vagy ilyenkor is ülés tartása szükséges. Probléma volt, hogy az előzetes letartóztatás és az óvadék egy eljárási cselekmény keretében (azonos időpontban) vizsgálható-e, és hogy e vizsgálat folyamán az előzetes letartóztatás okairól hozott megelőző bírói döntés köti-e az óvadék tárgyában eljáró bírót, továbbá hogy mellőzhető-e az ülés, ha az óvadék engedélyezését – a szabályozotton kívüli más előzetes letartóztatási ok fennállásaként – objektív körülmény zárja ki. A jogalkalmazói tanácsstalanságot szükségszerűen egy aktív jogértelmezési folyamat követte, és sorra születtek e tárgyban kollégiumi állásfoglalások.

Véleményünk szerint, az értelmezésre váró kérdések köre és mélysége lényegesen meghaladta azt az általában szükségszerű mértéket, amely egy új jogintézmény értelmezésekor – az egységes jogalkalmazás és a jogbiztonság szempontját preferáló – jogállamban még természetesnek tekinthető.

A jogintézmény alkalmazhatóságának kiforratlansága, a szabályozás hiányosságai miatt, elengedhetetlen volt a törvényi módosítás. A 2006. július 1-jén hatályba lépő 2006. évi LI. törvény indokolása szerint az „eltelt idő elméleti és gyakorlati tapasztalatai” tették indokolttá a jogintézmény „felülvizsgálatát és a szükséges módosítások elvégzését”. A módosult szabályok azonban nemcsak jogtechnikai hiányokat pótoltak, hanem tartalmi kihatású, megváltozott szemlélettel közelítettek az óvadék intézményéhez, megerősítve annak büntetőjogi jellegét, és megfelelő helyen kezelve a bíróság kompetenciájá-

nak körét is azáltal, hogy a bíróság feladatává tette az óvadék összegének az „ajánlatfüggetlen” megállapítását. A módosítással megszűnt azonban az óvadék előzetes letartóztatás helyett történő azonnali alkalmazhatósága, ezáltal az önálló kényszerintézkedési jelleg elhalványult, és az óvadék kizárólagosan az előzetes letartóztatás megszüntetésének egyik formájává vált. A jogalkotó továbbá kiiktatta a más személy általi közvetlen felajánlás lehetőségét is. Ezzel a terhelt morális elkötelezettségét polgári ügyletté degradálta.

Elfogadva azt a jogelméleti tételt, hogy az óvadék az „anyagi jellegű” kényszerintézkedések csoportjába tartozik, és hogy az óvadék nem kezesség, bár sok tekintetben rokonságban állnak egymással, „a kezesség lehet egyrészlől az óvadék sajátos eszköze, másrészt viszont olyan intézmény, amely erkölcsi jelleg is ölt, hiszen a kezes jótáll a terhelt cselekedeteiért”.⁶

A jogtechnikailag már rendezett, működőképes szabályozás kellő alapul szolgál a hatékony működéshez, a szabályozás tartalmában közeledik a büntetőjog által megkívánt hatósági szerepfelfogáshoz. Ilyen tartalmi és jogtechnikai alapon érdemesnek tűnt vizsgálni a jogintézmény tényleges működését, illetve a hatékonyabb alkalmazását esetlegesen garantáló további feltételek megteremtésének a lehetőségét.

Az óvadék szabályozása

A jogintézmény alapvető jellegzetességei

A vonatkozó jogi rendelkezések „intenzív” változása ellenére az óvadék jogintézményének alapvető rendeltetése és jellegzetességei 2003 óta – sőt jogtörténeti távlatokban is – azonosak: olyan jogintézmény – rendszertanilag kényszerintézkedési forma –, amely az előzetes letartóztatás meghatározott indoka esetén, annak alternatívájaként szolgálhat.

Anyagi természetű joghátrány, amely alapján egy személy, meghatározott, bírósági letétben lévő összeggel, az eljárás jogerős befejezéséig vagy a jogerősen kiszabott szabadságvesztés végrehajtásának megkezdéséig nem rendelkezhet. Alkalmaz-

6 Herke Csongor: A letartóztatás. Dialóg Campus Kiadó, Budapest–Pécs, 2002, 214. o.

hatósága tehát – a terhelnél, illetve érdekében cselekvő másnál – bizonyos vagyoni erő meglétét feltételezi.

Eljárásjogi rendeltetése, hogy a garantálja terhelt jelenlétét az eljárási cselekményeken, ezért gyakorlati alkalmazása a büntetőeljárás meghatározott szakaszára korlátozódik.

A terhelt és a védő kezdeményezésére a bíróság jogosult e kérdésben dönten. Az ügyész alakító szerepe más kényszerintézkedési formákhoz képest korlátozott.

Az óvadék mint az előzetes letartóztatás szűk körben érvényesülő alternatívája

Az óvadék a legszigorúbb – a teljes szabadságelvönással járó – kényszerintézkedési forma, az előzetes letartóztatás alternatívájaként szolgál. Ilyen funkciójú eljárásjogi intézmények bevezetése az egyik fő törekvése annak a büntetőjogi reformszemléletnek, amely a nemzetközi jogelveken és kötelezettségvállalásokon keresztül hazai büntetőjogunkban is egyre markánsabban érvényesül.⁷

Az óvadék alkalmazási lehetőségei azonban rendkívül korlátozottnak bizonyulnak. A közvetlen feltételeket maga a jogalkotó is igen szűken határozta meg, e körben a joggyakorlat is szigorú értelmezést követ, továbbá alkalmazhatósági feltételei gyakorlatilag csak az eljárás egy részében érvényesülnek.

A jogszabályi korlátozottság elsődlegesen abból ered, hogy az óvadék megállapítására csakis az előzetes letartóztatás speciális esetkörében kerülhet sor. Az óvadéknak az előzetes letartóztatáshoz fűződő járulékos jellege miatt a két jogintézmény alkalmazásának általános feltételei megegyeznek: alapos gyanú, szabadságvesztéssel fenyegetett bűncselekmény miatt megindult nyomozás. Ezen túlmenően speciális feltételként az óvadék csak a Be. 219. § (2) bek. b) pontja esetén állapítható meg: ha szökés, elrejtőzés veszélye vagy más kö-

⁷ Az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának 11. számú határozata 1965-ből, illetve az 1980-as ajánlása szerint is, lehetőleg el kell kerülni az előzetes letartóztatás alkalmazását, ha helyett más intézkedést is meg lehet tenni a megjelenés érdekében. ENSZ Polgári és politikai egyezségokmánya 9. cikk 3. pont: „Az általános szabály ne az legyen, hogy az ítélhetőzatalra váró személyt őrizetben kell tartani, azonban a szabaddalra helyezést függővé lehet tenni, olyan biztosítékoktól, amelyek szavatolják, hogy az érintett személy a tárgyaláson, a bírósági eljárás bármely szakaszában, illetve adott esetben az ítélet végrehajtására megjelenik.”

rülmény miatt a terhelt jelenléte az eljárási cselekményeknél így (is) szavatolható. Következésképpen nem lehet alkalmazni szökés, elrejtőzés vagy ezek megkísérlésének bizonyossága, bűnismétlés veszélyére utaló adat vagy annak alapos feltételezhetősége esetén, hogy a terhelt a bizonyítási eljárás sikerét veszélyeztetheti.

E tekintetben figyelmet érdemel az a körülmény, hogy az előzetes letartóztatás alternatívájaként szolgáló más kényszerintézkedések alkalmazhatósági köre lényegesen szélesebb az óvadék esetében meghatározottaknál. A házi őrizet és a lakhelyelhagyási tilalom az előzetes letartóztatás bármely különös oka esetén alkalmazható, az ideiglenes kényszergyógykezelés és a távol tartás, noha már specializáltabb, de több előzetes letartóztatási okot ölel fel, mint azt az óvadék esetében a jogszabály meghatározza.

Az óvadék alkalmazhatóságának lehetőségét szűkre szabó jogalkotói attitűd mellett az alkalmazási feltételek szigorú megközelítését a joggyakorlatban is tetten érhetjük. A gyakorlat az óvadék alkalmazhatóságát kategorikusan kizárta abban az esetben, amikor a szökés, elrejtőzés veszélyét az elsőfokú, nem jogerősen kiszabott szabadságvesztés tartama alapozza meg. „Az 1998. évi XIX. törvény 129. §-a (1) bekezdésének b) pontjában és 327. §-ának (2) bekezdésében megjelölt előzetes letartóztatási ok nem azonos” (EBH, 2003, 842.).⁸ „A nem jogerős ítélettel kiszabott szabadságvesztés tartamára figyelemmel a vádlott szökésének vagy elrejtőzésének veszélye önálló letartóztatási ok, és a törvénytől fogva kizárja az óvadék elfogadását a másodfokú eljárásban (BH, 2004/134., továbbá BH, 2003/842.).

Az itt kifejtettekből következik az is, hogy bár az óvadék alkalmazhatósága normatívan nem kötődik meghatározott eljárási szakaszhoz, céljából eredően tényleges alkalmazhatósága az elsőfokú bíróság ügydöntő határozatának meghozataláig terjed. Mint ahogy Makai Lajos rámutatott⁹, a terhelti jelenlét

⁸ Az Európai Emberi Jogi Bíróság döntéseinek részletes ismertetését lásd Misi László: Európai mérce a büntetőeljárásban. *Ügyészek Lapja*, 2007/1–6.

⁹ Makai Lajos: Óvadék a másodfokú eljárásban. In: Fenyvesi Csaba – Herke Csongor (szerk.): *Tanulmányok Erdősy Emil professzor tiszteletére*. *Studia Iuridica Auctoritate Universitatis Pécs Publicata*, 130. PTE ÁJK, Pécs, 2002, 357–368. o.

biztosításának szükségessége a másodfokú eljárásban – a felülbírálat eljárási formai lehetőségei miatt – elenyésző. A terhelt jelenlétet is nélkülözhetetlenné tevő bizonyításfelvétel szükségessége a másodfokú eljárásban gyakorlatilag szűk körben érvényesül. „Életszerűen akadálya a vádlott távolléte az olyan bizonyítási eljárásnak, amely személyes közreműködését feltételezi, például kihallgatása válik szükségessé, szembesíteni kell más személyekkel, vagy szakértői vizsgálat szükséges. Ebből következik, hogy – amennyiben a vádlott személyes közreműködése nem szükséges – még bizonyítás felvételre is sor kerülhet a távollétében.”¹⁰ A kényszerintézkedésről döntés szokásos fázisában – jogerő hiányában, az elsőfokú ügydöntő határozat kihirdetése után közvetlenül – az első fokon eljáró bíró nem feltételezheti a későbbi bizonyítás szükségességét, hiszen legjobb tudása szerint további bizonyítást nem igénylő, megalapozott ítélet hozatalára törekedett. „A terhelt másodfokú eljárásban való személyes részvételének sajátossága, hogy ennek szükségessége csak a másodfokú eljárásban merülhet fel, indokoltságát az elsőfokú bíróság előre nem láthatja.”¹¹

A „bizalom lehetséges foka”

Az óvadék alkalmazhatóságának további korlátja, hogy az őszszeg megállapításakor a bíróságnak – a terhelt személyi körülményei mellett – tekintettel kell lennie az eljárás tárgyát képező cselekményre is. Bár általánosan irányadó, hogy például az előzetes letartóztatás elrendelésénél az eljárás tárgyát képező cselekmény fenyegetettsége, önmagában nem lehet meghatározó¹², a gyakorlati gondolkodásban azonban felfedezhető a tárgyi

10 Uo. 362. o.

11 Uo. Annak csak az elméleti lehetősége áll fenn, hogy a másodfokú eljárásban a tárgyalás kitűzéséről szóló határozatot kézhez vevő terhelt vagy védő óvadék megállapítása iránti kérelmet terjeszt elő, ennek vizsgálata keretében a másodfokú bíróság megállapítja az előzetes letartóztatás egyéb eddig megállapított okainak a hiányát, csak a Be. 129. § (2) bek. b) pontja szerinti esetet látja fennállóknak és ez alapján óvadékot állapít meg.

12 „A szökés veszélyét nem lehet kizárólag a várható szankció függvényében megítélni. További körülmények ugyanis erősíthetik, vagy cáfolhatják a szökés veszélyének reális lehetőségét. Ilyenek például az érdekelt személy karaktere, erkölcsisége, lakóhelye jövedelemforrásai, foglalkozása, családi állapota, ahhoz az országhoz való kötődése, ahol az eljárás folyik ellene.” Az Emberi Jogok Európai Bíróságának 1968-ban született ítéletének indokolásából. In: Tóth Mihály (szerk.): Büntető eljárásjog. HVG-ORAC, Budapest, 2006

súly elsődlegesen meghatározó szerepe.¹³ A cselekmény körülményei, jellege természetesen igen tág fogalom, és ennek közvetett kifejezője az irányadó büntetési tételkeretben is kifejezésre jutó tárgyi súly.

Szerencsésebbnek tartjuk azonban azt a megközelítést, amely az alkalmazási kör joggyakorlati meghatározásánál elsődlegesen nem a cselekmény tárgyi súlyát, hanem az esetleges üzletszerű, szervezett, illetve más, motiváltságban vagy elkövetési módban megnyilvánuló jellegét tartja szem előtt, mint ahogy ez az eredeti 1998-as jogszabálysövegben szerepel.

Példaértékű lehet az Anglia és Wales területén működő – a szabályozásban is kifejezésre jutó – óvadéki szemlélet. Az óvadék fejében történő szabadlábra helyezéshez a terheltnek itt minden esetben joga van. A jogszabály nem pozitívan az alkalmazás feltételeit határozza meg, hanem az engedélyezést kizáró okokat. Ennek tulajdonítható, hogy az óvadék alkalmazása Európában e két országában a legelterjedtebb.¹⁴

Az Emberi Jogok Európai Bírósága is több döntésében hangsúlyozta, hogy az óvadék alkalmazásának a feltételei nem elsődlegesen a cselekmény tárgyi súlyában, hanem a terhelt személyi körülményeiben és az ezen alapuló bizalom fokában keresendők: „Nem tűnik az egyezmény 5. cikke 3. pontjával összeegyeztethetőnek letartóztatott személy által fizetendő óvadék összegének kizárólag a neki tulajdonított károkozás nagyságával összefüggésben történő megállapítása. Az óvadéknak ugyanis nem az a célja, hogy a kár megtérítését biztosítsa, hanem az, hogy a vádlott a tárgyaláson megjelenjen. Ezért az érintett személlyel kapcsolatosan lehet dönteni felőle, a jövedelemforrásaira, az óvadék fizetésére vállalkozó személy(ek)hez való viszonyára tekintettel, más szóval a bizalomnak arra a lehetséges fokára, amely az óvadék elvesztésének előrelátására szolgál.”¹⁵ „Az óvadék összegének meghatározásakor figyelembe lehet venni minden személyes tényezőt, a kérdés azonban inkább a »bizalom foka«,

¹³ A konzultációkon talákoztunk olyan szemlélettel, amely a személy elleni erőszakos cselekmények esetén a cselekmény jellege alapján nem tartja szerencsésnek az óvadék alkalmazását.

¹⁴ Lásd erről bővebben Róth Erika: Az elítélés előtti fogva tartás dilemmái. Osiris Kiadó, Budapest, 2000 [Doktori mestermunkák]

¹⁵ Neumester Ausztria elleni ügye. EJF, 1997/2.

annak a lehetősége, hogy az eljárási cselekményen való megjelenés érdekében az óvadék elvesztésének lehetősége megfelelő elrettentő hatást fejtson ki. [...] A hatóságok megsértették az egyezmény 5. cikkének 3. bekezdését, azzal, hogy a fogvatartottat óvadék ellenében nem engedték szabadon, mert büntetett előéletű.”¹⁶ A „bizalom fokát” meghatározó személyi körülmények mibenléte a hazai joggyakorlat alapján karakteresen nem rajzolódik ki. A bíróságok határozataikban a szokásos, a szökés, elrejtőzés veszélyét egyébként is mérséklő személyi körülményeket sorolják fel, amelyeknek az előzetes letartóztatás elrendelésekor is ismerteknek kellett lenniük. „A hatóságok rendszerint a büntetlen előéletre, bejelentett vagy idézhető lakcímre tekintettel, azon gyanúsítottak esetében fogadták el a felajánlott óvadékot, akik családban éltek, vagy valamely családtagjuk befogadó nyilatkozatot tett, előzetes letartóztatásba helyezésük előtt munkahellyel, rendszeres jövedelemmel rendelkeztek, gyermekek eltartásáról kellett gondoskodniuk, illetve fiatalkorúak esetén a szüleik vállalták, hogy biztosítják a büntető hatóságok előtti megjelenést”.¹⁷ Ezekhez a körülményekhez viszonyítottan – az óvadék engedélyezésének a ténye alapján – a döntést formáló új körülményként a hatóság szemében csak a jelentősebb vagyon elvesztésének fenyegetettsége lehet. A személyi bizalom hiányát markánsan jelzi, hogy az óvadék önálló alkalmazása szinte példa nélküli, azt igen sok esetben a szökés, elrejtőzés megakadályozását szolgáló egyéb kényszerintézkedés egészíti ki.¹⁸ Az elkövető személyisége, attitűdje az óvadék kérdésében lefolytatott eljárások jelentős részében nem is igen lehet vizsgálat tárgya, hiszen ennek a megismerésében a vádirat benyújtása előtt eljáró nyomozási bírónak korlátozottak a lehetőségei. A cselekményt és a terhelt körülményeit az ügyész már a nyomozás folyamán képes megismerni, hatályos szabályaink szerint azonban az óvadék kérdésében sem kezdeményezési, sem döntési joga nincs.

¹⁶ Caballera Egyesült Királyság elleni ügye. EJF, 2001/1.

¹⁷ A Fővárosi Főügyészség jelentése az óvadék kiszabása gyakorlati tapasztalatainak vizsgálatáról. A vizsgált időszak: 2005.

¹⁸ A főváros területén 2005-ben 17 személynek engedélyezte a bíróság óvadék letételét. Ebből az óvadék mellett tíz esetben lakhelyelhagyási tilalmat, háromban házi őrizetet és két esetben – az akkor még hatályban lévő – úti okmány elvételét is elrendelte. A Fővárosi Főügyészség jelentése az óvadék kiszabása gyakorlati tapasztalatainak vizsgálatáról.

A gazdagok jogintézménye?

Az óvadék jogintézményének bevezetése nem volt vita nélküli a jogásztársadalomban. Egyrésztől ugyanis egyértelmű, hogy az eljárásjognak – egyéb céljai érvényesítése mellett – meg kell teremtenie a teljes szabadságelvonással járó kényszerintézkedés alternatíváját. Másrésztől kérdés volt az is, hogy e cél szolgálatában mekkora engedmény tehető a törvény előtti egyenlőség – illetve véleményünk szerint ennek keretei közé tartozó esélyegyenlőség – elvének érvényesítése körében. A kérdés azért tehető fel, mert alkalmazásának immanens feltétele a bíróság által meghatározott összeg letétbe helyezése. Ez feltételezi a terhelnél vagy másnál az ezt garantáló vagyoni erő meglétét. Ebből következően elképzelhető, hogy – a megfelelő absztrakció szintjére emelten – „azonos” tárgyi és személyi feltételű cselekmények esetén az egyik terhelt pusztán azért kerülhet szabadlábra az előzetes letartóztatásból, mert ehhez szükséges mértékű vagyona van, míg a másik ennek hiányában, előzetes fogva tartásban marad. E két személy esélyei egyenlőtlenek a jogintézményi lehetőségek tényleges kimerítésére.

Noha az emberi jogok európai egyezménye rögzíti, hogy „a szabadlábra helyezés olyan feltételekhez köthető, amelyek biztosítják a tárgyaláson való megjelenést”¹⁹, a Magyarországon alkalmazott óvadékok tényleges összegének ismeretében²⁰ kijelenthető, hogy ekkora vagyoni erő mozgósítására a társadalomnak csak egy bizonyos rétege képes, míg mások az enyhébb kényszerintézkedéshez való hozzájutás esélyéből, helyzetüknél fogva kizáródnak.²¹ Bár az óvadék intézményét Európa számos jogrendszere ismeri, több országban – így Hollandiában, Belgiumban vagy Dániában – nem szívesen alkalmazzák éppen azért, mert a törvény előtti egyenlőség megsértésének lehetőségét látják benne.²²

19 Emberi jogok európai egyezménye 5. cikk.

20 A Fővárosi Főügyészségen az óvadék kiszabása gyakorlati tapasztalatainak vizsgálatáról készült jelentés szerint 2005-ben „[...] a budapesti kerületi ügyészségeken összesen 9 ügyben, 11 terhelt esetében, 700 ezer és 6 millió forint közötti összegben fogadtak el óvadékokot”. De ismert tízmillió forintos, vagy 15 millió forintos óvadékösszeg is.

21 A későbbiek szerint nem tekintjük a helyzet orvoslásának az óvadéknyújtó irodák, óvadék célú banki hitelek felvételének a lehetőségét.

22 Róth Erika: i. m.

Ezért vetődhet fel kérdésként, hogy lehet-e az előzetes szabadság a gazdagok kiváltsága. Erről a jogelvi és jogetikai problémáról a vizsgálatban megkérdezett jogalkalmazók eltérően nyilatkoztak, néhányan utaltak az esélyegyenlőtlenség eddigi – noha rejtve – működő intézményeire is, például arra, hogy a kirendelt védői és a meghatalmazott védői munka között rendszerint minőségi különbség tapasztalható. Látható azonban, hogy az esélyegyenlőtlenség kialakulásának a lehetőségét ebben az esetben alapvetően nem közvetlenül a jogintézmény, hanem a „jogásztársadalom” termelte ki.

Különösen élesen vetődik fel a kérdés, ha abból a szempontból is vizsgáljuk, hogy maga a bűnözés típusa okozhat vagyonfelhalmozódást. E problémához kapcsolódott szorosan a jogintézmény bevezetése előtt a leglényegesebb bűnüldözési ellenérv is, hogy az óvadék bevezetése nem kizárhatóan kedvezni fog a szervezett bűnözésnek, mivel a meginduló büntetőeljárásban éppen a korábbi bűnöző életvitel következtében van meg az óvadékhoz szükséges pénz. Emiatt tartalmazta korábban a tervezet azt a hatályba nem lépő passzust, miszerint kizárták volna az óvadék alkalmazását egyebek között a szervezett vagy üzletszerűen elkövetett bűncselekmények esetében.²³ A megszorító rendelkezést valóban feleslegessé teszi az alkalmazás körének jogszabályban meghatározott korlátozottsága.

Az óvadék vagyoni jellege egyszerűsége magában rejti az intézmény „üzletiesedésének” lehetőségét is. Felvetődött az óvadéki hitel felvételének a lehetősége, illetve hírt adtak az első magyar óvadékiroda megjelenéséről is. Bár a tudósítás a „bajbajutottak megsegítéséről” számol be, felesleges lenne tagadni a hitelnyújtás mögötti egyértelműen nyilvánvaló üzleti érdeket. Az természetesen jogetikai kérdés, hogy a büntetőeljárás közelében megjelenhetnek-e piaci érdekek, de ez további problémák forrása lehet. Az senki előtt nem lehet kétséges, hogy a hitelre szorulóknál a követelés teljesítéséhez szükséges

²³ Az 1998-ban kihirdetett szöveg szerint 147. § (2) bek.: „Az (1) bekezdés nem alkalmazható, ha a szándékos bűncselekményre a törvény nyolcvévi szabadságvesztésnél súlyosabb büntetést rendel, továbbá, ha a bűncselekményt bünszövetségben, üzletszerűen, bünszervezet tagjaként, fegyveresen, illetve kiskorú sérelmére követték el.”

összeg megszerzése vagy ennek elmaradása esetén a követelés behajtása az újabb kriminalizáció reális esélyét hordozza.

Az óvadék összegének személyi differenciálhatósága

Az esélyegyenlőség lehetőségét a jogi rendezés igyekszik megteremteni. A szabályozás lényeges eleme, hogy nem tartalmaz rendelkezést az óvadékként kiszabható összeg keretei – alsó és felső határa – tekintetében, továbbá előírja a kiszabás szempontjai között a személyi körülmények figyelembevételének szükségességét is. Ezek a feltételek magukban hordozzák az egyediesítés messzemenő lehetőségét, ugyanannak a szemléletnek a megjelenését, amely a napi tételes (napi tételösszeges) pénzbüntetés – formalizáltan is strukturált – rendszerét a magyar jogrendszerben meghonosította, és amelynek alkalmazását a joggyakorlat elfogadta.

A jogalkalmazás objektivitásra törekvése óhatatlanul magában hordja a tárgyi körülmények elsődlegességének a lehetőségét, hiszen ez valóban csökkenti a szubjektívizmus megjelenését az egyedi döntésekben. Látnunk kell azonban, hogy a büntetőjog-alkotás – az egyre színesebbé váló intézményrendszerével – éppen az egyediesítés feltételeit teremti meg, és ennek döntési kockázatát a jogalkalmazóknak kell vállalniuk. Ahogy nem szerencsés a közvetítői eljárás jóvátételét egyedül a konkrét kártérítés teljesítésében látni – és kétségbe vonni az alkalmazhatóságát, például abban az esetben, ha a biztosító a kárt megtérítette –, az óvadékot sem lehet pusztán a cselekmény súly szerinti ellentételezésének tekintenünk.

Véleményünk szerint egy ilyen tendencia mellékhatásait csak igen tudatos – az óvadék összegének megállapításánál a személyi körülményeket elsődlegesen szem előtt tartó – joggyakorlattal lehetne tompítani. Az egyediesítés következetes érvényesítése indokolt esetben lehetővé tenné az alacsonyabb összegű óvadék meghatározását, valamint a „személyes bizalmat” megalapozó egyedi körülmények – a társadalom előtt is nyilvánvalóvá tett – dominanciáját.

Az óvadék vitatható önállósága és kényszerintézkedési jellege

Az óvadék szabályait önálló szakaszhely és megnevezés alatt, a kényszerintézkedések között helyezte el a jogalkotó. Részletesebb elemzés alapján azonban a jogintézménynek mind az önálló jellege, mind kényszerintézkedéskénti minősítése megkérdőjelezhető.

Véleményünk szerint az óvadék megállapítása – 2003 és 2006 között elsődlegesen, a 2006-os módosítás után kizárólagosan – járulékos jelleggel kapcsolódik az előzetes letartóztatáshoz; nem más, mint az előzetes letartóztatás megszüntetésének sajátos esete. A 2003. évi II. tv.-ben foglalt szabályok szerint az óvadék – akkor még engedélyezése – közvetlenül, előzetes letartóztatás elrendelése nélkül is alkalmazható volt.²⁴ A 2006-os újraszabályozás felfogása szerint csak az előzetes letartóztatás megszüntetésének eseteként alkalmazható, tehát feltételezi az előzetes letartóztatás megelőző elrendelését, majd megszüntetését. Vagyis nincs másról szó, mint az előzetes letartóztatás meghatározott esetkörében, annak speciális feltételhez kötött megszüntetéséről.

Az óvadék szabályozásából hiányoznak a kényszerintézkedéseket általánosan jellemző jogi jellegzetességek: például nem kényszeríthető ki, nem érvényesül az officialitás elve, azaz sem az ügyész, sem a bíróság hivatalból nem kezdeményezheti; alkalmazhatóságának feltétele a terhelt (vagy a védő) erre való hajlandósága. Ez indokolja Fürcht Pál véleményét: „az óvadék mind a gyakorlatban, mind dogmatikailag »testidegen«”.²⁵

E „testidegenség”, a büntetőjogtól eltérő, polgári jogi jelleg igen pregnánsan jelentkezett az első hatályos szöveg esetében, ahol a bíróság csak a felajánlott összeg elfogadásáról döntött, amely a bíróság és más személy – elsődlegesen a terhelt – előzetes szabadságáról való alkudozásának a káros látszatát kelthette. A 2006-os szabályozással az összeg meghatározása

24 147. § (1) A bíróság a 129. § (2) bekezdésének b) pontjában meghatározott esetben a terhelt előzetes letartóztatásának elrendelését mellőzheti, és az elrendelt előzetes letartóztatást megszüntetheti, ha a bűncselekményre és a személyi körülményekre tekintettel az eljárási cselekményeknél a terhelt megjelenését az óvadék letétele valószínűvé teszi. Óvadékat a terhelt vagy helyette más ajánlhat fel, és tehet le.

25 Interjú Fürcht Pál ügyésszel. Kézirat

a bíróság hatáskörébe került – és e tekintetben a jogorvoslati lehetőségek nyitottá váltak – az óvadék intézményének jogi jellemzői közelítenek a büntetőjog, büntetőeljárás-jog általános logikájához.

Véleményünk szerint a kényszerintézkedési jelleg csekély mértéke az egyik oka annak, hogy az óvadék mellett a bíróság szinte minden esetben szükségét látja más kényszerintézkedés (lakhelyelhagyási tilalom vagy távol tartás) elrendelésének is.

Az óvadék szabályozásának és gyakorlatának ügyészi tapasztalatai²⁶

Az óvadék „halott” jogintézmény

Az óvadék bevezetésénél – az intézmény körül kialakult jogelvi vitában – azt remélték, hogy az előzetes letartóztatások száma jelentősen csökkenni fog.

Az óvadék bevezetése utáni első hónapokban kérelmek sokasága érkezett a bíróságokhoz. Több eljárásban is alkalmazták ezt a jogintézményt²⁷ (táblázat).

Óvadéki statisztika a vádemelésig (2004–2006)

Év	Felajánlás	Bírósági elutasítás	Bírósági elfogadás
2004	232	124	108
2005	130	67	63
2006	128	47	56

A jogintézmény bevezetésétől 2007. július 31-ig nyomozási és vádemelési szakban 1075 „felajánlás” történt. Ennek 40%-át fogadta el a bíróság, vagyis 428 esetben látott lehetőséget arra, hogy szabadságelvonás helyett ilyen formában tegye lehetővé a terheltnak az eljárási cselekményeknél való jelenlétét.²⁸

²⁶ Fülöp Ágnes – Kiss Anna: Beszámoló az óvadék témakörében 2007. szeptember 13-án megtartott kerekasztal-beszélgetésről. *Ügyészek Lapja*, 2007/5., 35–43. o.

²⁷ A TV2 2003. szeptember 14-i *Tények* című adásában elhangzott adat szerint: az óvadék bevezetése óta mintegy százan szabadultak óvadék ellenében. A hírműsor szerint minden napra jutott egy szabadulás. Később a tendencia megváltozott: az engedélyezések, összegmegállapítások száma jelentősen csökkent.

²⁸ www.jogiforum.hu; ügyészség: aktuális statisztikai adatok 2007. július 1.

Az ügyészségi vizsgálat szerint 2005-ben Budapest területén 17 személynél látott a bíróság lehetőséget az óvadék alkalmazására.²⁹ Az elsőfokú bíróság ügydöntő határozatának meghozataláig 1089 előzetes letartóztatás volt folyamatban.³⁰

A gyakorló ügyészek elmondták, hogy az óvadékkal kapcsolatos eljárások (felajánlások, indítványozások, illetve alkalmazások) kis száma miatt a joggyakorlati tapasztalataik is korlátozottak. Van olyan ügyészi álláspont, amely szerint: „az óvadék a gyakorlatban halott jogintézménnyé vált”.

Véleményünk szerint, a jogalkotásnak és a jogalkalmazásnak sürgősen választ kell adnia arra a kérdésre, hogy kívánja-e az óvadék intézményének tényleges hatályosulását, vagy hallgatólagosan hagyja elsorvadni.

Az első kérdésre adott igenlő válasz esetén ismét módosítani kell a szabályokat, a jogalkalmazók egyetértésével találkozó és nem utolsósorban alkalmazható szabályokat kell alkotni. Ilyen módosítások megrajzolására a szakmai fórumon véleményyt formáló ügyészek indítványt is tettek.

Az óvadék szabályozásának megváltoztatására tett jogalkalmazói javaslatok

Az ügyészek a maguk részéről több esetben látnának lehetőséget az óvadék alkalmazására, mint ahogy azt az arra jogosultak indítványozzák, illetve ezen belül a bíróságok alkalmazzák.

A hatályos szabályozás kötött abban a kérdésben, hogy a kezdeményezés „hivatalból” nem történhet, az kizárólagosan a terheltnek és a védőnek (törvényes képviselőnek) a joga.³¹ Az óvadék nagyobb számú alkalmazását tenné lehetővé, ha a jogszabály lehetővé tenné az ügyésznek a kezdeményezést. Tovább növelhetné az óvadékkal szabadlábon védekezők számát, ha a vádemelésig az óvadék megállapításáról az ügyész is dönthetne. A javaslatot több körülmény is indokolja: Az eljárásnak ebben a fázisában ugyanis nagyobb lehetősége van

29 A Fővárosi Főügyészség 2006. május 16. napján készült Ig. 128/2006 jelentése.

30 A büntetőbíróság előtti ügyészi tevékenység főbb adatai 2004.

31 „Óvadék megállapítását a terhelt vagy a védő indítványozhatja. A bíróság hivatalból nem állapíthat meg óvadékot, és annak megállapítását a felsoroltakon kívül más nem indítványozhatja.” Be. Kommentár.

az ügyésznek arra, hogy a terhelt személyi körülményeit (személyiségét), vagyoni helyzetét, az eljárás tárgyát képező cselekmény tárgyi körülményeit megismerje.

Ezzel szoros összefüggésben szükséges lenne az is, hogy az óvadékot ne önálló kényszerintézkedésként, hanem az előzetes letartóztatás megszüntetésének sajátos eseteként (kényszerintézkedés-megszüntetési módként) kezelje a jogalkotó. Ez a jelenlegi szabályozáshoz képest nem jelentene lényegi változást, hiszen az óvadék az előzetes letartóztatáshoz igen szorosan, mintegy járulékos jelleggel kötődik, meghatározott okból elrendelt (fenntartott) előzetes letartóztatás speciális megszüntetési eseteként fogható fel. Mivel az előzetes letartóztatást a vádemelésig az ügyész is megszüntetheti [Be. 136. § (4) bek.], logikusan adódna a lehetőség, hogy ez a megszüntetés, az általuk megállapított óvadék alkalmazásával történhessen. Ezzel csökkenne a nyomozóbírák munkaterhe, az óvadék létételének lehetőségeit pedig szélesebb körben kiaknázhathatnák. Nem elhanyagolható szempont, hogy az ügyészi engedélyezés a magyar jogtörténetben fő szabályként működött. Természetesen ennek megvalósulásához szükséges lenne az óvadék intézményének eltérő természetű eljárásjogi értelmezése és a jogszabályi háttér megteremtése.

Az ügyészek a 2006-os módosítás rendelkezései között két jogi elem megszűnését is indokolatlannak tartották: a más általi közvetlen felajánlás lehetőségének a kiiktatását, valamint azt a körülményt, hogy a terhelt formálisan nem nyilatkozik az óvadék általa vállalható, illetve vállalt mértékére. Az első problémakörrel kapcsolatban elmondták, hogy a letevő szoros értelemben és természetben úgyis mindig más személy.

A történeti előzményekben az óvadék típusú jogintézmények mellett rendszeres volt a kezes alkalmazása is. A kezes nemcsak vagyonával, hanem saját személyével vállalt felelősséget a terheltért, így a szabadlábra helyezés lehetőségének vizsgálatánál jelentős súllyal jött számításba a kezességet vállaló(k) személye. A kezesek mintegy morális felelősséget vállaltak arra, hogy a terhelt a hatóság előtt meg fog jelenni, és ezt becsületük megtartása és természetesen az óvadék elveszthetőségének veszélye miatt személyesen is garantálni igyekeztek. A más általi felajánlás lehetőségének és az ehhez informálisan

kötődő (eljárási) szerep visszaállításának különösen azért lenne jelentősége, hogy a fiatalok vagy fiatal felnőttek esélyei megnőjenek arra, hogy előzetes letartóztatásuk helyett velük szemben óvadékot alkalmazzon a hatóság. Ennél a korosztálynál szerencsés, ha a kezes személye elválik a gondozótól, aki jogszabályi rendelkezésnél fogva is felelősséggel tartozik a fiatalok terhelte hatóság előtti megjelenéséért [Be. 68. § (2) bek.].

A más általi közvetlen felajánlás lehetőségének újbóli intézményesülését, eljárási formalizálását indokolja az is, hogy a büntetőeljárásokban egyre inkább felértékelődik a „külső” szereplő, illetve az e személyhez fűződő személyes viszony szerepe az elkövető életútjának az alakításában (például a közvetítő eljárások megvalósulási formái, a pártfogói eljárások széles körű alkalmazása).

El kell ismernünk, hogy a 2003-as szabályok között a terhelte helyett felajánló más személy eljárási helyzete (például jogorvoslati joga) rendezetlen volt, amely azonban nem a jogintézmény megszüntetését, csak a szabályozás rendezését indokolja. A módosított szabályozásban, a más által rendelkezésre bocsátott összeg esetén a terhelte és e más személy között polgári jogviszony jön létre. Ez a jogviszony azonban nem helyettesíti a kezesi jellegű felelősségvállalás súlyát. A büntetőeljárás érdekeit tekintve a „más” felajánlónak a szerepe ennél intenzívebb lehetne. Ezért szükséges e büntetőeljárású pozíció újbóli bevezetése és az ezzel kapcsolatos új szabályok megalkotása.³² Ennek természetesen előfeltétele annak a kérdésnek a kidolgozása, hogy az óvadékot letevő „más” személy milyen pozícióban szerepeljen a büntetőeljárásban.

Az ügyészek véleménye szerint – a korábbi hatályos szövegben – a terhelte összecszerűsége miatt „felajánló” nyilatkozata jól orientálta a terhelte személyi viszonyainak reális felmérését. A személyi vagyoni viszonyok ismerete ma is a mérték megállapításának egyik leglényegesebb szegmense. Ez a mai napig sok esetben – különösen az eljárás korai szakaszában – „bemondás” alapján történik, bár a terheltek, illetve védők

³² E más személy megnevezése történhet a jogtörténeti hagyományok alapján a „kezes” megjelöléssel, vagy akár a jelenleg hatályos eljárási rendbe illeszthető „egyéb érdekelt” pozíciójába illesztéssel, vagy tetszőlegesen újonnan nevesített megjelöléssel.

néhány esetben csatolnak olyan dokumentumokat, amelyek valószínűsítik, hogy képesek óvadék letételére. A vagyoni viszonyok valós felmérése érdekében szükséges lehet, hogy az óvadék iránti kérelmet elbíráló bíróság a vagyoni viszonyokra bizonyítást – szükség esetén tanúbizonyítást – vehessen fel. Ezt az eljárási szabályoknak lehetővé kellene tenniük.³³

A gyakorló jogászokkal folytatott konzultációkon vetődött fel, hogy a sértett bűncselekménnyel összefüggésben elszenvedett kárának megtérülése érdekében érdemes lenne átgondolni az óvadék „visszajárásával” kapcsolatos szabályokat. A kár megtérülésének garantálása érdekében az óvadék összege ne járjon automatikusan vissza a letevőnek, hanem az vagy annak egy része visszatartható legyen a polgári jogi igény, illetve az eljárás költségeire.

Kétségtelen, hogy ez a megoldás nem egyezik az óvadék – mai felfogás szerint – szigorú keretek között tartott céljának érvényesítésével, de jól illeszkedne abba a büntetőjogi irányvonalba, amely újraértelmezi a sértetti pozíció jelentőségét, az ebből származóan preferálható igényeket és az ennek érvényesítésre szolgáló jogi intézmények működését. Az elgondolás gyökerei megtalálhatók a magyar jogtörténetben: „Az elveszettnek nyilvánított biztosíték elsősorban a sértettek kártalanítására és a bűnügyi költségeknek fedezésére fordítandó, a megmaradt összeg pedig az állampénztár javára esik. E tárgyban a vádtanács határoz. Nem indokolt, vagy túlzott követelés esetében a sértett polgári bírósághoz utasítandó. Az államkincstár csak a biztosíték fejében befolyt összeg erejéig felelős.”³⁴

Szintén az ügyészek hívták fel a figyelmet arra, miszerint gyakorlati szempontból is szükséges lenne, hogy az óvadék letételének engedélyezésével a teljesítés határideje is meghatározott legyen. Ennek hiánya ugyanis visszaélésre adhat lehetőséget. A jelenlegi szabályozás szerint, bár az előzetes letartóztatást a bíróság megszünteti, a tényleges szabadlábra kerülés mégis csak az óvadék letétele után történik meg. A

33 Jelen szabályozás ezt nem teszi lehetővé, így a bíróság nem is juthatott más megállapításra, mint arra, hogy az óvadék megállapítása tárgyában tartott ülésen csak az ügyész, terhelt és védő meghallgatására van lehetőség. BH, 2007/219.

34 Büntető perrendtartás 1896. XXXIII. tv. 168. §

letételt végrehajtást felfüggesztő feltételnek tekintik, azonban lehetséges olyan, hogy az előzetes letartóztatás korábban megállapított határideje az engedélyezés és a letét között „lejár”, a terheltet pedig ilyenkor szabadítani kell. Ennek elkerülése érdekében figyelemmel kell kísérni a letét megtörténtét. Szükség esetén az előzetes meghosszabbítására tesznek indítványt.³⁵ A fogva tartással kapcsolatos ügyészi feladatok teljesítését jelentősen megkönnyítené, ha az óvadék letételének lehetőségéből eredő „függő helyzet” csak ésszerűen meghatározott ideig állna fenn.

Összegzés

Tanulmányunkban bemutattuk az óvadék jogintézményének gyökereit, a hatályos szabályozás jellemzőit; részletesen elemeztük az óvadékot mint az előzetes letartóztatás alternatíváját, valamint annak jogi-etikai ellentmondásaira is felhívtuk az olvasó figyelmét.

A kutatás folyamán megállapítottuk, hogy – a hatálybalépés utáni rövid időt leszámítva – óvadék alkalmazására az eljárások elenyésző hányadában kerül sor. Ennek több oka lehetséges: elsődlegesen a törvény és a joggyakorlat megszorító értelmezése, nem kizárhatóan az ügyészi kezdeményezés és az engedélyezés lehetőségének a hiánya, de nyilvánvalóan szerepet játszik az is, hogy a magas összegű óvadéki gyakorlat miatt az eljárás alá vontak nagy része nem képes az összeg letételére.

A tanulmányban a jogszabályi módosítások szükségességére hívtuk fel a jogalkotó figyelmét, ezen belül is hangsúlyoztuk az ügyész nagyobb szerepvállalási lehetőségének megteremtését, az eljáráson kívüli felajánló „kezesi jellegű” szerepének az előnyeit, a személyi körülmények (ezen belül is a vagyoni viszonyok) reális feltárását szavatoló eljárási lehetőségek megteremtését.

³⁵ Bár az óvadék letételéről az ügyészt értesítik, a fogva tartás lejártát a bv. intézet hivatalból figyeli. A hatóságok jelenlegi nagy leterheltsége mellett azonban előfordulhat, hogy a terhelt óvadék letétele nélkül szabadul.

Jogszabály-módosítási javaslatunk a következők:

- a) A jogszabály az ügyészt is jelölje meg az óvadék kezdeményezésére jogosultak között.
- b) Az óvadék az előzetes letartóztatás sajátos megszűnési formája legyen. A vádirat benyújtásáig az ügyész az – előzetes letartóztatás saját jogon történő megszüntetése mellett – legyen jogosult óvadék megállapítására is.
- c) A jogi szabályozás ismételten teremtsen meg a más által közvetlenül történő felajánlás lehetőségét. E személy – saját maga vállaltan – tehessen felajánlást arra is, hogy figyelemmel kíséri, vajon a terhelt eleget tett-e az eljárási cselekményeknél való megjelenési kötelezettségeinek. E személy eljárásjogi státusát konkrét szabályokkal kell rendezni (például értesíteni kell azokról az eljárási cselekményekről, amelyen a terheltnek meg kell jelennie, fellebbezési jogot kell adni az óvadék összege vonatkozásában).
- d) A terhelt nyilatkozhasson az általa vállalhatónak tartott óvadék összegére, ezt indokolhassa, és ennek bizonyítékait előterjeszthesse.
- e) A terhelt helyett felajánló más személy szükség esetén vagyoni viszonyaira és a terhelthez fűződő kapcsolatára tekintettel tanúként legyen meghallgatható.
- f) Polgári jogi igény előterjesztése esetén az óvadék teljes összege ne járjon automatikusan vissza, hanem annak meghatározott része visszatartható legyen az igény kielégítésére. A polgári jogi igény érdemi elbírálása esetén a bíróság rendelkezhesse, hogy az óvadékot vagy meghatározott részét ennek az igénynek a kielégítésére kell fordítani.
- g) Gyakorlati szempontból szükséges lenne, hogy az óvadék letételének engedélyezésével a teljesítés határideje az engedélyező határozatban meghatározható legyen.